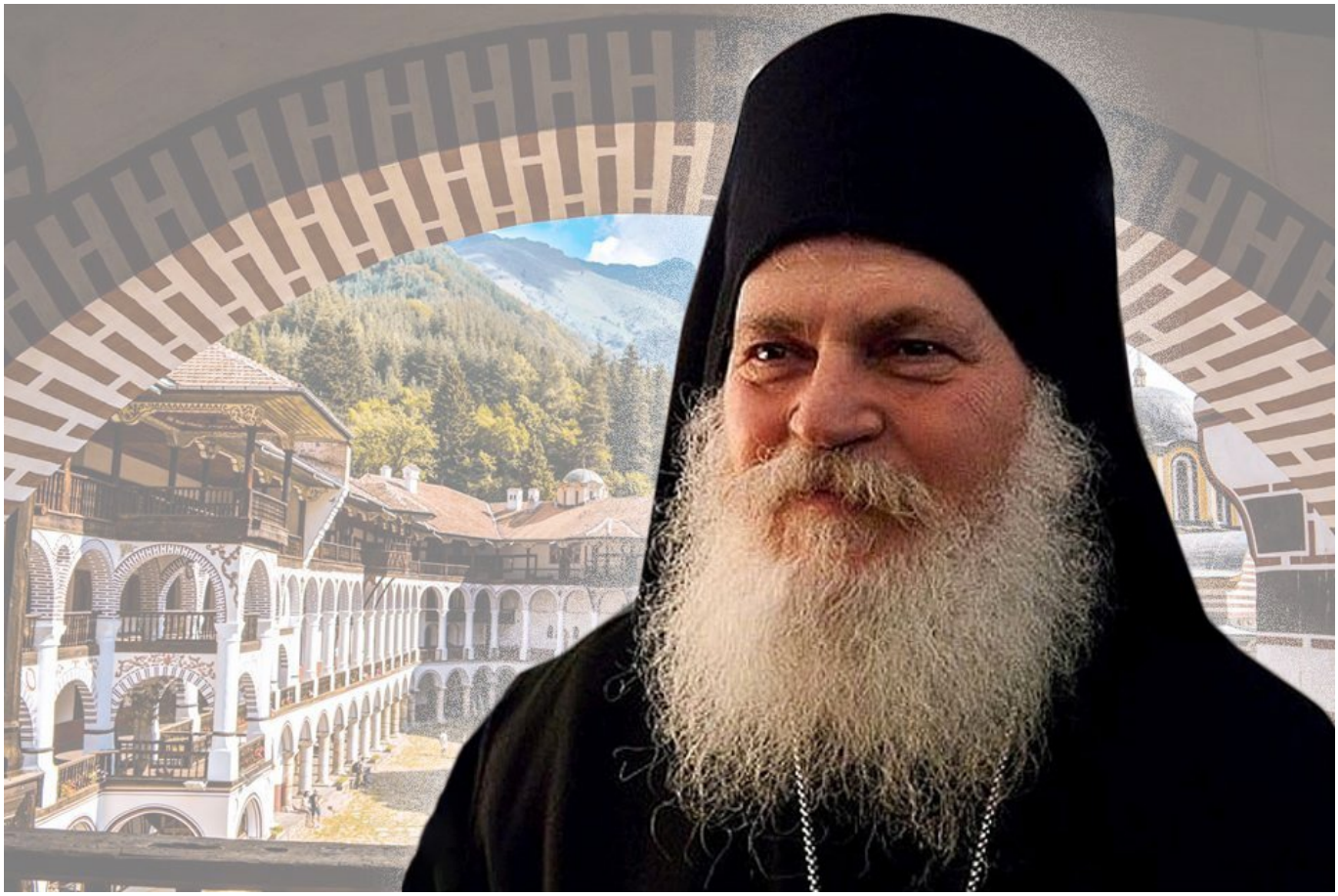
13/05/2022

În spatele răstignirii se află Învierea. Ea este lauda noastră, ea este dorirea noastră”

Părintele Efrem, starețul marii Mănăstiri Vatoped, este unul dintre cei mai importanți stareți contemporani ai Sfântului Munte Athos, precum și unul dintre cei mai apreciați părinți duhovnicești ai Ortodoxiei contemporane. Născut într-o evlavioasă familie din Cipru, în anul 1956, a rămas de mic orfan de tată, iar în anul 1981, după ce terminase studiile şi fusese profesor, a hotărât să devină monah la Sfântul Munte, intrând în obştea Cuviosului Iosif Vatopedinul, unul dintre ucenicii renumitului sfânt contemporan Gheron Iosif Isihastul. A fost hirotonit ierodiacon în anul 1983 şi ieromonah în 1984. A fost ales la conducerea Mănăstirii Vatoped, care a cunoscut o mare înflorire duhovnicească și administrativă, prin restaurarea și conservarea clădirilor și odoarelor mănăstirii. Părintele Efrem a susținut numeroase conferințe duhovnicești în Grecia, Cipru, România și Rusia, bucurând și fiind de folos multor oameni, mai ales în ultimii doi ani făcând această lucrare online. Pe lângă legătura directă avută cu starețul Iosif Vatopedinul, părintele Efrem i-a cunoscut pe marii sfinți cuvioși contemporani atoniți: Paisie, Porfirie, Sofronie de la Essex și Efrem Katunakiotul, culegând ca o albină harnică mierea înțelepciunii

duhovnicești. I-am cerut un cuvânt duhovnicesc, spre folosul nostru, al monahilor, preoților și credincioșilor români.

Părinte Efrem, care este cuvântul esențial pe care trebuie să-l avem în cuget cu toții în aceste vremuri?

Cuvântul esențial pe care să-l avem totdeauna în minte este că trebuie să fim, trebuie să devenim purtători ai vieții veșnice. Și ceea ce vrea și Evanghelia să ne transmită, așa cum ne spuneau totdeauna părinții noștri și sfinții contemporani pe care i-ați amintit și pe care, cu harul lui Dumnezeu și prin a Sa mare îngăduință, i-am cunoscut este că Hristos nu a venit în lume ca să ne dea porunci, pentru că poruncile putea să ni le dea și într-un alt fel, așa cum le-a dat în Vechiul Testament, același Hristos, ca și Cuvânt al lui Dumnezeu (încă) neîntrupat... Ne-a dat poruncile pe care deja le știm și le avem: cele zece porunci și celelalte... Deci putea și acum într-un alt mod să ne dea porunci, ci a venit ca să ni Se dea pe Sine Însuși. Iar noi, ca mădulare ale Bisericii Sale, trebuie să avem permanent în vedere a ne uni cu acest Hristos. Pentru că Hristos este centrul vieții noastre. După cum spunea Sfântul Cuvios Porfirie, ca și Sfântul Cuvios Sofronie de la Essex, pe care cu harul lui Dumnezeu l-am cunoscut: „Hristos este totul, Hristos este centrul vieții noastre”.

Rugăciunea, postul, tăcerea, iubirea, milostenia, ascultarea, răbdarea au fost și sunt principalele arme ale creștinului și monahului în toate timpurile. Cum să folosim aceste arme în momentul de față?

Armele duhovnicești, care întotdeauna sunt utile și benefice, le-au folosit și le folosesc credincioşii dintotdeauna. Acum însă există următoarea diferență: s-a înmulțit păcatul și pentru că s-a înmulțit păcatul, dragostea multora s-a răcit... De aceea astăzi este nevoie de rugăciune (făcută) cu multă durere. Vedeți, acum este urgia aceasta a lui Dumnezeu, cu această pandemie. O astfel de pandemie cu care planeta noastră nu s-a mai confruntat vreodată. Iar apoi este războiul dintre Rusia și Ucraina, un război între două țări ortodoxe, care aduce imensă suferință! De aceea, pe cât ne este cu putință, (să facem) rugăciune, rugăciune cu multă durere...

Sunteți din familia duhovnicească a unor sfinți isihaști. Cândva, ați spus într-o cuvântare că la Mănăstirea Vatoped (și la Sfântul Munte în general) se face o corectă lucrare a minții. Ce să înțelegem prin această corectă lucrare?

Eu nu cred și nu pot spune că se face o corectă lucrare a minții la Mănăstirea Vatoped... Ceea ce însă se săvârșește aici este o străduință de a împlini o corectă lucrare a minții... Pentru că stareții noștri au fost ucenici ai unui părinte niptic și încă ai unuia dintre părinții niptici renumiți ai Sfântului Munte – Cuviosul Iosif

Isihastul, care nu de mult a fost înscris în rândul sfinților de către Patriarhia Ecumenică și care a fost un om ce a revigorat lucrarea niptică, căci în perioada în care a trăit el, în Sfântul Munte se înregistra o vădită scădere a lucrării niptice printre monahi. Bine-înțeles că întotdeauna au existat sfinți, întotdeauna au existat părinți niptici aici, Sfântul Munte neîncetând nici măcar pentru o zi să ofere Bisericii părinți niptici, însă pe când trăia Sfântul Iosif Isihastul, bunicul nostru duhovnicesc, se înregistra o scădere a vieții niptice în Sfântul Munte… Pronia lui Dumnezeu l-a folosit pe bunicul nostru duhovnicesc să readucă atât Sfântul Munte, cât și monahismul din afara Sfântului Munte și întregul popor al lui Dumnezeu pe linia lucrării niptice și a așa-numitei teologii palamite. De aceea credem că, întrucât starețiii noștri au fost fii duhov-nicești ai unui părinte niptic, ei s-au străduit să îmbine viața cenobitică, viața de obște cu viața niptică. S-a făcut această strădanie și vedem că ea a dat rezultate bune. Odată, când am fost să-l vizitez pe vrednicul de pomenire gheronda Gheorghe Kapsanis, starețul sfintei Mănăstiri Grigoriu, el mi-a spus ceva care m-a emoți-nat: „Îi mulțu-mesc lui gheronda al vostru (Iosif Vatopedinul), dar și fraților săi duhovnicești (din obștea Sfântului Cuvios Iosif -Isihastul) că s-au străduit ca în mănăstiri să îmbine isihasmul cu viața de obște” – și se referea la lucrarea niptică, lucrarea minții cu viața de obște. Dacă analizăm așa, în mod patristic, nu există viață duhovnicească ortodoxă fără lucrare niptică. Nu există, după cum susțin unii, părinți misionari și părinți niptici – este greșit! Nu există părinte al Bisericii care, după voia lui Dumnezeu, a avut o lucrare misionară și să nu fi fost niptic. Părinții Bisericii întotdeauna au fost niptici! Unii dintre ei însă de multe ori au dat o impor-tanță mai pronunțată lucrării misionare. Dar aceasta nu pentru că le-a plăcut lor personal misionarismul, ci pentru că au înțeles și au primit înștiințare de sus că este voia lui Dumnezeu ca ei să se ocupe într-un mod deosebit cu lucrarea misionară. Însă niciodată nu au uitat trezvia și lucrarea niptică. Căci, între noi fie vorba, un om care Îl iubește pe Dumnezeu, oare poate să-L uite pe Hristos fie chiar și pentru o clipă? Căci aceasta este trezvia, aceasta e lucrarea niptică: a avea comuniune neîntreruptă mintea/inima (ὁ νοῦς) omului cu Dumnezeu.

Spuneți-ne cum să-și lucreze monahii mântuirea în aceste vremuri? Care ar fi principalele lucruri de care să țină cont?

Monahul întotdeauna trebuie să aibă în vedere în primul rând ascultarea. Căci ne spuneau și starețiii noștri că ascultarea este cea care va aduce după sine rugăciunea. De aceea Alfa și Omega, începutul și sfârșitul pentru monah este ascultarea. Trebuie ca monahul să-și mortifice omul cel vechi, pentru ca să răsară în el „noul Adam”, după cum spun Sfinții Părinți și Sfântul Apostol Pavel, și astfel să-L trăiască pe Hristos prin ascultare și prin rugăciune. Iar ceea ce dă sarea și gustul acestei „mâncări” a vieții monahale este corecta noastră participare și împărtășire

la Sfânta Liturghie... Căci zenitul darurilor duhov-nicești, către toate mădularele Bisericii și în special în monahism, este împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos. De aceea, trebuie să înțeleagă acest lucru și monahii din România... Eu nu sunt de acord cu ceea ce în anumite mănăstiri din România, din păcate, încă este împământenit: a se împărtăși monahii o dată la patruzeci de zile sau doar în fiecare sâmbătă... Nu, ci ori de câte ori se poate! Sfântul Vasile cel Mare ne spune că monahii se împărtășeau de patru ori pe săptămână și chiar și de mai multe ori. Trebuie neapărat să existe această împărtășire permanentă, dar și în deplină cunoștință, cu Trupul și Sângele lui Hristos, atâta vreme cât această împărtășire întru cunoș-tință urmează unei pregătiri adecvate și unei vieți niptice (de trezvie a minții).

Cum pot păstra creștinii pacea și bucuria duhovnicească în sufletul lor?

Creștinul va putea păstra pacea dacă îl va avea pe Hristos înlăuntrul său. Pentru că pacea nu este, așa cum spun astăzi psihologii, o liniștire, o stare de calm. Când îi întreb pe unii oameni dintre cei care vizitează Sfântul Munte: „De ce ați venit aici?”, îmi răspund: „Ca să mă liniștesc”. Nu este corect! – Am venit ca să găsesc pacea lui Hristos! Și cine găsește pacea lui Hristos? Acela care Îl trăiește pe Hristos. După cum şi Sfântul Apostol Pavel ne spune: „Hristos este pacea noastră” (Efeseni 2, 14). Îndrăznesc să spun că pacea lui Hristos nu vine fără Hristos, iar omul nu poate trăi pacea lăuntrică în lipsa lui Hristos. De aceea, îndrăznesc iarăși să spun că fără Hristos omul nu se poate împlini lăuntric. De aceea scopul nostru, țelul nostru, grija noastră este să-L trăim permanent pe Hristos. Și cum o să-L putem trăi? Prin curățirea neîncetată a inimii. Cu cât ni se împodobește mai mult inima prin curățirea ei, cu atât mai mult se înstăpânește Hristos pe tronul inimii noastre.

Cum pot tinerii să-și descopere vocația, chemarea duhovnicească? Iar dacă o descoperă, cum să o cultive?

Este nevoie de îndrumători duhovnicești. Este nevoie de părinții duhovnicești, cei care fac cunoscută voia lui Dumnezeu oamenilor ce sunt mădulare ale Bisericii. Și mai ales în cazul unui tânăr, care vrea să știe încotro să o apuce, cum să călătorească în viață, în ce fel să fie bineplăcut lui Dumnezeu, este nevoie de punctul de vedere și de părerea responsabilă a părintelui duhovnicesc.

Ați avut ocazia să cunoaș-teţi părinți sfinți, cu harisme deosebite și discernământ. Ce ați învățat de la fiecare? Ce credeți că ne-ar spune ei astăzi?

Ceea ce am învățat de la toți acești sfinți părinți, ceea ce am văzut și este comun tuturor acestor sfinți părinți este iubirea dumnezeiască. Și am văzut că pentru ca

cineva să se poată uni cu Hristos, trebuie să aibă această iubire dumnezeiască. Și ce înseamnă că am iubire dumnezeiască? Toate să le rabd pentru Hristos. Nu mă întorc înapoi! Nu mă poticnesc! Nu trădez! Nu părăsesc (calea duhovnicească)! Nu neglijez (cele duhovnicești)! Ci lupt duhovnicește, căci cred cu tărie că Hristos, ca Părinte al meu, mă va ajuta. Și cu cât păzesc poruncile lui Hristos, cu atât se aprinde în mine iubirea dumnezeiască și astfel cresc duhov-nicește și urc pe scara virtuților, virtuți care în final ajung la dragostea dumnezeiască, după cum spune Sfântul Ioan Scărarul.

Ați scris o carte cum puține s-au scris în ultimii 30 de ani: „Gheronda Iosif Vatopedinul, un surâs din veșnicie”. Vorbiți-ne, vă rog, despre acest minunat părinte și despre legătura pe care ați avut-o cu el.

Eu în primul rând Îi mulțu-mesc lui Dumnezeu, pentru că nu sunt vrednic să am un astfel de învățător duhovnicesc… Și cred că se adeverește și cu mine ceea ce spune Sfântul Ioan Scărarul: „Cum dintr-o rădăcină așa de bună a răsărit un rod atât de rău?”. Mărturisesc, pe de o parte, că Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru un astfel de învățător duhovnicesc, însă totodată îmi este și rușine pentru faptul de a nu fi răspuns cum se cuvine (acestui dar al lui Dumnezeu), încât să-l odihnesc pe acest om și să primesc de la el cât de mult aș fi putut primi… A fost un om al lui Dumnezeu, un om cu adevărat sfințit. M-am străduit să aștern pe hârtie câte mi-am amintit din viața lui. Mi-au trebuit trei ani să scriu această carte. Nu am vrut nici să scriu exagerări, dar nici să îl micșorez prin cele scrise. De aceea am și dat manuscrisul și altor frați ai mei duhov-nicești – și Mitropolitului Atanasie de Limasol, care este frate al nostru duhovnicesc, căruia i l-am dat și l-a citit și dânsul cu multă luare-aminte și, între noi fie vorba, l-a și binecuvântat, ca un ierarh ce este, dar și altor frați duhov-nicești din obștea noastră. Ne-am străduit cu toții laolaltă să punem înaintea cititorului viața sfântă a unui om alături de care noi înșine am trăit, pe care l-am ascultat, care ne-a inspirat, ne-a ajutat și, în esență, ne-a înviat din moarte la viață.

Cum poate omul să dobândească Harul Duhului Sfânt?

Prin smerenie! De aceea mi-a plăcut mult ceea ce spunea Sfântul Sofronie de la Essex. Îmi spunea odată părintele Zaharia de la Essex, într-o întrevedere pe care am avut-o, că Sfântul Sofronie zicea: „Mă înclin înaintea Sfântului Ioan Evanghelistul care a spus: «Dumnezeu este iubire» – și într-adevăr Dumnezeu este iubire -, însă eu îndrăznesc să spun că Dumnezeu este și smerenie”. De aceea, după cum spune Avva Isaac Sirul, „smerenia este haina dumnezeirii”. Prin urmare, Îl vom trăi pe Hristos și vom fi plini de harul lui Hristos numai atunci când cu adevărat nu vom uita ceea ce El Însuși le-a spus ucenicilor Săi, atunci când aceștia

se întrebau între ei cine este El, văzându-L pe Învățătorul lor, pe de o parte, că merge pe mare, că înviază morți, că binecuvântează cinci pești și șapte pâini și din ele mănâncă mii de oameni, iar pe de altă parte că obosește, că doarme ca un om, că mănâncă? Iar Hristos, ca un cunoscător al inimilor, singur, din proprie inițiativă, li S-a descoperit ucenicilor Săi, ca și când ar fi vrut să le spună: „Mă vedeți că fac minuni, Mă vedeți că sunt Stăpân al vieții și al morții, însă ceea ce Mă definește este că sunt blând și smerit cu inima. Urmându-Mă (urmând smereniei Mele) veți găsi și voi odihnă -sufletelor voastre!” Este un lucru mare ca omul, prin Duhul Sfânt, să-L trăiască pe Iisus cel smerit și să își însușească smerenia Lui, pe care trebuie să o ceară de la Iisus, căci smerenia se dăruiește omului care este mădular al Bisericii, ca un dar de sus, ca o harismă de la Dumnezeu. De aceea și Sfântul Paisie Aghioritul ne sublinia de multe ori că smerenia ca stare permanentă în inima omului este adevărata smerenie! Și cred că prin smerenia aceasta vom dobândi și noi harul lui Dumnezeu, după cum a spus-o și Hristos în Vechiul și în Noul Testament: „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har” (Pilde 3, 34).

Acum 15 ani, mi-aţi spus un minunat cuvânt. Era legat de un tânăr pustnic pe care l-ați întrebat dacă i-a spus ceva Hristos în noaptea Învierii? Mulțu-min-du-vă din suflet pentru dragostea sfinției voastre, vă rog să ne spuneți un cuvânt de înviere, pentru că suntem în perioada pascală.

Hristos a Înviat!

Părinte Andrei, acel monah pustnic mi-a spus: „Am auzit glasul lui Hristos care mi-a zis – după cum vă spuneam și atunci: «Cu adevărat am înviat!» Acest lucru mi l-a spus Hristos în timpul Privegherii de Înviere”.

Eu însă aș vrea să aduc aici mărturia starețului meu, a vrednicului de pomenire gheronda Iosif Vatopedinul, care trăia viața veșnică (încă de pe pământ) nu doar în Ziua Învierii sau în vreo altă sărbătoare, ci la fiecare Liturghie la care participa. Gheronda Iosif strălucea cu totul… Și când mă duceam să-l vizitez îl întrebam: „Gheronda, cum sunteți?”, iar el îmi răspundea cu durere: „Copilul meu, aștept trenul și nu mai vine…!” Voia să spună prin aceste cuvinte că își dorea să moară… Și nu dorea să moară din cauză că suferea de melancolie sau avea oarecare probleme psihice ori depresie, ci Îl dorea pe Dumnezeu și își dorea să moară dintr-un neostoit dor de Dumnezeu… De ce? Pentru că, după cum am văzut și am „pipăit”, gheronda trăia viața veșnică încă din această viață. Și ceea ce îmi spunea Sfântul Paisie și totdeauna îmi aduc aminte că îmi spunea: „Copilul meu, unii predicatori ai Bisericii prezintă revelația creștină astfel: Lucrăm acum, ca să primim apoi Raiul. Este greșit! Aceștia se aseamănă cu un doctor care le spune bolnavilor

săi: «Luați aceste medicamente și când veți muri vă veți face bine!» Pe când lucrurile nu stau așa! Încă din această viață trăim viața veșnică!” Iar gheronda Iosif Vatopedinul a fost omul care a trăit viața veșnică. Știa ce îl așteaptă, știa unde se va duce, de aceea și dorea cu dor fierbinte viața veșnică. Iar acest lucru îmi amintea permanent de rugăciunea arhierească a lui Hristos, în care Domnul spune: „Şi aceasta este viaţa veşnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis” (Ioan 17.3).

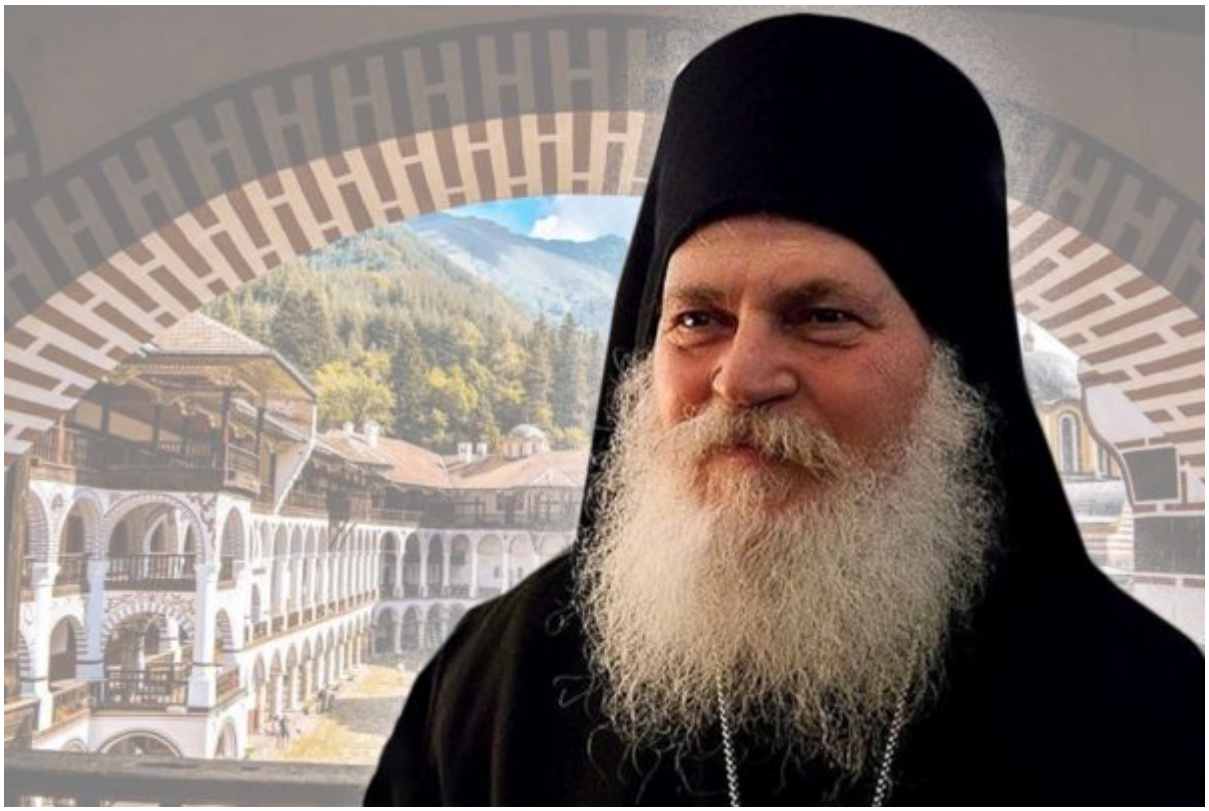
Este un lucru mare să trăim viața veșnică! De aceea creștinul „de succes”, monahul „de succes” este acela care trăiește viața veșnică. De aceea, și Sfântul Apostol Pavel ne spune: „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică este şi credinţa voastră” (I Cor. 15, 14). De aceea, totul pentru noi este biruința asupra morții. Iar în Săptămâna Pătimirilor, Îl vedem pe Hristos că se îndreaptă spre Pătimire. Și merge, și ascultă, și tace... Nu tace din vină, nu tace pentru că Îi este rușine, tace din dumnezeiască cuviință.

Căci de bunăvoia Sa merge către Patimă. Că vrând a fost prins, vrând a fost răstignit, vrând a fost îngropat și vrând a înviat. Și înviind din morți, ne-a arătat sensul întregii Sale vieți: că a venit ca să biruiască moartea. Iar atunci când El era răstignit pe Cruce și iudeii spuneau: „Dacă este regele lui Israel, să Se coboare acum de pe cruce, şi vom crede în El!” (Matei 27, 42) logic vorbind, bine Îi spuneau. Însă Hristos, spune Sfântul Nicodim Aghioritul, tocmai pentru că era Fiul lui Dumnezeu nu S-a coborât de pe Cruce. Așadar, noi Îl vedem pe Hristos cel Răstignit, trăim și noi răstignirea, însă în spatele răstignirii se află Învierea. Ea este lauda noastră, ea este dorirea noastră. Acesta este țelul nostru: veșnicia! De aceea, Învierea lui Hristos este Sărbătoarea Sărbătorilor și Praznicul Praznicelor. Căci aceasta ne dorim cu toții: Învierea! Și așa cum spune Sfântul Cosma Etolul: „Să fim în Rai cu toții împreună, ca să ne bucurăm de-a pururea”.

ziarullumina.ro